

підвищення їхнього батька:

Father, being an engineer, was always systematic. He took out a pocket French dictionary. "They told me that most of the items would be in French, so I came prepared." He even had a pocket flashlight, the size of a marking pen. While the mother held the flashlight over the menu, he looked up the items that were in French... as any respectable Chinese knows, the correct way to eat your soup is to slurp... it ...shows your appreciation... We showed our appreciation, shloop, went my father. Shloop, went my mother. Shloop, shloop, went my brother, who was the hungriest...

At the next table a waiter was pouring wine. When a large shloop reached him, he froze. The bottle continued to pour, and red wine flooded the tabletop and into the lap of a customer. Even the customer didn't notice anything at first, being also hypnotized by the shloop, shloop, shloop.

На основі класифікації А.П.Мартинюк виявляємо, що сміховий ефект виникає внаслідок порушення персонажами оповідання етологічних норм і підсилюється постійним повторенням слова *shloop*, яке дає змогу яскравіше уявити собі події, описані у тексті.

Виходячи з визначення О.С.Кубряковою концепту як інформаційної структури, котра відображає знання та досвід людини [3, с. 5], концепт КОМІЧНЕ можна охарактеризувати як структуровану сукупність знань читача про смішне. Вербалізовані за допомогою лексичних засобів концепти науковці називають лексикалізованими. Концепт КОМІЧНЕ в сучасній англійській мові виражаються за допомогою лексеми LAUGH та її похідних, якій приписують багато характеристик.

Таким чином, проблема створення сміхового ефекту все ще залишається відкритою і потребує подальшого дослідження.

Література

1. Жаботинська С.А. Концептуальний аналіз: типи фреймов // Вісник Черкаського університету. Сер. Філол. науки. – Черкаси. – 1999. – Випуск 11. – С. 19-20.

2. Кубрякова Е.С. Концепт // Краткий словарь когнитивных терминов / Е.С.Кубрякова, В.З.Демьянков, Ю.Г.Панкрац, Л.Г. Лузина / Под общей ред. Е.С.Кубряковой. – М.: Моск. гос. Университет, 1996. – С. 90.

3. Кубрякова Е.С. О современном понимании термина “концепт” в лингвистике и культурологии // Реальность, язык и сознание: Международный межвуз. сб. научн. тр. / Отв. Г.Р.Державина, 2002. – Вып. 2. – С. 5-15.

4. Луньова Т.В. Лексикалізований концепт ГАРМОНІЯ в сучасній англійській мові: категорії опису та принципи моделювання // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія “Лінгвістика”: Збірник наукових праць. Випуск 2. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2005. – С. 363-365.

5. Мартинюк А.П. Когнітивне підґрунтя сміхового ефекту англомовного анекдоту. // Kyiv National linguistic university 10-12 October. Abstracts. – Kyiv: Vydavnychy Tsentr KNLU, 2007. – С. 59-60.

6. Минский М. Фреймы для представления знаний. – М.: Энергия, 1979. – С. 150-152.

7. Молчанова Г.Г. Некоторые языковые механизмы вариативной интерпретации действительности // Весник МГУ. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация, 2002. – Выход 2. – С. 11.

Джерела ілюстративного матеріалу

8. Lopez y Fuentes G. A letter to God. A word of fiction: Twenty Timeless Short Stories / Ed. by S. Marcus. – California: Longman; Addison – Wesley Publishing Company, Inc., 1995. P. 154-157.

9. Namioka L. The All-American Slurp. A word of fiction: Twenty Timeless Short Stories / Ed. by S.Marcus. – California: Longman; Addison – Wesley Publishing Company, Inc., 1995. P. 21-29.

Домненко І.В.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Науковий керівник – ст. викл. Білик Г.М.

Демонологічна тема в прозі Галини Пагутяк

В українському літературознавстві “магічний реалізм” трактується як естетика, в якій органічно поєднуються елементи реального і фантастичного, побутового й міфологічного, дійсного та уявного, таємничого. Засновник терміну Ф.Рот пояснював його як таку концепцію, що протистоїть футуризму і, не відмовляючись від мімезису (відтворення дійсності), виявляє “магічний зміст”, внутрішньо притаманний повсякденню. Українська магічна проза 80-90-х рр. ХХ ст., спираючись на досвід і традицію української літератури попереднього століття, часто зверталася до набутоків зарубіжних письменників, зокрема Х.Л.Борхеса, Х.Кортасара, Д.Буцатті, Й.Друце, Н.Думбадзе. В основі новел, написаних у жанрі магічного реалізму, первісною є реалістична основа, яка допомагає

героям доторкнутися до іншої реальності. До цього напрямку можна віднести твори В.Габора “Поминки”, “Ніч, що ховає всі дороги”, В.Мулика “Бог”, Ю.Винничука “Нічліг: 1583” та “Кіт Анабель”, Я.Лижника “Четверо за столом”. На межі магічного реалізму і химерної прози перебувають новели Галини Пагутяк [4, с. 46-47].

Неординарний художній світ, індивідуальний стиль, жанрові імпровазації та спроби експериментування, синтезування традицій і новаторства у творчості української письменниці вже третє десятиліття привертають увагу дослідників літератури. Аналіз прози Галини Пагутяк здійснювали Р.Мовчан [5, с. 117-119], О.Поліщук [7, с. 64-64], Н.Мельник [4, с. 46-51], О.Корабльова [3, с. 113-119] та інші літературознавці, наголошуючи на окремих аспектах художнього твору авторки (стильова своєрідність, образ ідеального світу, жанрові модифікації новели, символістська концептуалізація самотності в прозі тощо). Актуальною залишається проблема її “експериментальності”, яка виявилася передовсім на жанрово-стильовому рівні творів [8, с. 51].

Можна зазначити, що письменниця в ранніх своїх творах тяжіє до реалізму (“Діти”), потім помічаємо звернення до магічного реалізму (“Тебе спалить сонце”, “Дивись назад”).

Проза Галини Пагутяк позначена нетрадиційністю, оригінальністю авторського стилю. Експериментальність письменниці в змістовому й жанрово-стильовому плані виявилася у вмінні створити специфічний “герметичний” художній світ, у якому інтегроване реальне й ірреальне, дійсне й умовне (“Записки Білого Пташка”, “Смітник Господа нашого”), елементи казкового й лірико-романтичного (“Лялечка і Мацько”, “Бесіди з Перевізником”), психологічного й фантастичного (“Господар”, “Гірчичне зерно”). “Маленькі романи”, нетрадиційні повісті (“Книга снів і пробуджень”) свідчать про своєрідне використання сюрреалістичних тенденцій, традицій класичного та “нового” роману (“Смітник Господа нашого”), символістського та біблійних ремінісценцій (“Радісна пустеля”), акцентування на художніх прийомах сну (як форми неусвідомлюваної психіки), фрагментарного “потoku свідомості”, специфічного хронотопу (як правило, тривимірного часу та двовимірного простору), композиційної мозаїчності та принципу кінематографічного монтажу [8, с. 58].

Особливе місце у творчості Галини Пагутяк посідає демонологічна тема. Письменниця нерозривно переплітає реальний світ із його буденними проблемами (стосунки між чоловіком і жінкою в повісті “Захід сонця в Урожі”; село, в якому вимкнули електрику, в оповіданні “Пан у чорному костюмі з блискучими гудзиками”; життя маленької дівчинки Люцини в романі “Королівство”) та світ демонічних сил, фантастику. Авторка використовує подеколи і фольклорні мотиви, легенди рідного краю. У новелі “Панна з жовтим волоссям”(1992) Галина Пагутяк пояснює, чому вона єдина в сім’ї має руде волосся. З тексту дізнаємося, що її дід у молоді роки побачив чи то примару, чи дух молодої дівчини з жовтим волоссям біля цвинтаря – тому, коли народилася внучка, був радий кольору її волосся: “*Вона з’явилася з дідової пам’яті про панну молоду, чий привид пронісся над нічним багаттям...*” [1, с. 357]. У цій події для авторки є своя таємнича “мітка”.

Детально хотілося б розглянути оповідання “Пан у чорному костюмі з блискучими гудзиками” (1989). У ньому використано давню легенду про панича і дивну жебрачку, які покохали одне одного. Проте люди вважали дівчину відьмою, яка приносить холеру, і вбили її. Привид пана блукав селом, поки Андрій – герой оповідання – не відкопав труну дівчини. Душі панича та жебрачки поєдналися, і в селі настав спокій. Саму легенду, з якої все почалося, письменниця наводить у кінці твору. Спочатку ж вона показує буденне життя “темного” (без електрики) села. Письменниця з повагою ставиться до тих потойбічних сил, про які пише, твердить, що через зневагу до них можна позбавитися життя (як герой оповідання Федько Баліцький). Натомість вона вводить сміливого вчителя Андрія, який вірить у потойбічні сили, не боїться їх і не зневажає.

У повісті “Захід сонця в Урожі” (1992) демонічними силами виступають упирі. Основою для цього твору стали почуті в дитинстві від бабусі та сусідок легенди й історії про демонологію села Уріж. Галина Пагутяк як ніхто знала реальне життя людей краю, бо сама деякий час жила в цьому селі. Твір має незвичну побудову – у формі монологів чоловіка та дружини. Це допомагає подати картину одних і тих самих подій з погляду різних людей. На початку твору дружина розповідає легенду про жінку-упирицю, що заманила чоловіка в лози, де його вбили інші упирі. З розвитком сюжету ми дедалі більше впевнюємося, що ця історія повториться з головними героями. Але в кінці твору авторка не дає конкретного пояснення, хто вбив чоловіка – чи його жінка таки була упирицею, чи хтось інший у селі мав такий статус. У тексті добираємо поряд з головною сюжетною лінією ще кілька розповідей про упирів, але вони мають другорядне значення і служать лише для змалювання загальної картини “демонічного” села Уріж.

Ще одним твором такої тематики є роман “Урізька готика” (2006). Сюжет твору має детективний характер. Детально змальована картина буденного життя сучасного села та його проблем. Саме тому Ю.Мушкетик вважає, що “«Урізька готика», яка важить на традиційну, дуже хорошу прозу, могла б обійтися й без упирів” [6, с. 6]. Єдиною екзотичною постаттю в романі є дідич пан Болеслав, який спить удень (а з ним і його слуги) і блукає вночі по селу, лякаючи людей [6, с. 6]. Від упирів герої роману намагаються врятуватися вірою. Так Петро трохи вірить, що він упир, але ходить до церкви, гаряче молиться Богу і намагається до цього привчити й свого сина Орка [6, с. 6].

Роман Галини Пагутяк “Королівство” (2005) М.Жулинський називає авантюрно-політичним. Але в ньому також діють демонічні сили – відьми. Вони зневажають книжки, намагаються знищити їх та зовсім не вміють читати. Як і в попередніх творах, авторка показує, що демонічні істоти живуть в реальному світі поряд із звичайними людьми. Так, відьми Гортензія та її мати живуть по сусідству з дівчинкою Люциною, яка виступає захисницею книг (“Гортензія покірно взяла почорнілу дерев’яну ложку й сіла на витерту вовчу шкуру. Її подарував старій один перевертень, у якого були проблеми з перекиданням через пеньок” [2, с. 20]). Також у романі діють два світи – реальний та “Королівство”. Королівство показане як ідеальне суспільство, на протигагу реальному світові. Так само і відьми та інші демонічні створіння показані як уособлення вад сучасної людини та негативних рис її світогляду. На нашу думку, цей роман Галини Пагутяк у деяких аспектах перегукується із зразками зарубіжної фантастики (цикл творів про Гаррі Поттера Дж.Роулінг, “Володар пернів” Дж.Р.Р.Толкієна, “Місто масок”, “Місто зірок”, “Місто квітів” М.Хофман). Але специфікою твору є показ особливостей світомислення саме українського суспільства та виведення колоритних персонажів, що притаманні українській демонології.

Таким чином, можемо сказати, що творчість Галини Пагутяк – неординарна ланка сучасної української літератури. Демонічна тема в її творах спирається на легенди, перекази української давнини, що не втратили досі своєї світоглядної актуальності для багатьох наших краян; на високі зразки фантастичної прози зарубіжної літератури. Письменниця вірить у те, про що пише; поважає потойбічні сили – як мешканців паралельного великого світу з домінантою тьми, даних нам у відчуттях, але не підвладних нашій волі. Кожен її твір на цю тему неповторний та загадковий.

Література

1. Галина Пагутяк. Захід сонця в Урожі: Романи, повісті, оповідання та новели. 2-ге вид., переробл. і доп. – Львів: ЛА “Піраміда”, 2007. – 368 с.
2. Галина Пагутяк. Королівство. Пригодницький роман. – Тернопіль: Джура, 2005. – 288 с.
3. Корабльова О. Феноменологічна концептуалізація самотності в прозі Галини Пагутяк // Рідний край. – 2003. – №2 (9). – С. 113-119.
4. Мельник Н. Проникнення в іншу реальність: Українська магічна новела наприкінці ХХ ст. // Слово і час. – 1998. – №11. – С. 46-51.
5. Мовчан Р. На сторожі пам’яті й сумління // Дніпро. – 1987. – №8. – С. 117-119.
6. Мушкетик Ю. Проза тривка, як житній хліб // Літературна Україна. – 2006. – №46. – С. 6.
7. Поліщук О. У пошуках незайманого світу // Слово і час. – 2002. – №7. – С. 64-65.
8. Тебешевська-Качак Т. Художні особливості прози Галини Пагутяк (жанрово-стильовий аспект) // Слово і час. – 2006. – №9. – С. 51-58.

Дузенко Ю.В.

*Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Науковий керівник – к. філол. н. Луньова Т.В.*

Проблема перекладу творів Дж.Р.Р.Толкієна російською та українською мовами: перекладацькі стратегії

J.R.R.Tolkien’s novels have been repeatedly translated in the Soviet Union and Russia. There exist at least five official translations of “The Lord of the Rings”, the first “samizdat” or underground publications appearing in 70-s and the last efforts dating to the end of 90-s [6]. Those are: “Повість о Кольце” by Z.Bobyр’, the translations by V.Matorina, N.Grigroryeva and V.Grushetsky, A.Muravyev and V.Kistyakovsky, as well as the translation by M.Kamenkovich and V.Karrik [1].

Long before the publication of “The Lord of the Rings” Tolkien asked his son in a letter: “Do you think “The Ring” will come off, and reach the thirsty?” [5]. The task of a translator is to render the author’s